

**СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА**

Затверджую

Ректор Сумського НАУ

_____ Володимир ЛАДИКА

«_____» _____ 2024 р.

ЗВІТ

про роботу бібліотеки

Сумського національного аграрного університету

за **2023** рік

Вступ

Не зважаючи на те, надважкий для всієї країни час, у звітному 2023 році бібліотека Сумського національного аграрного університету не тільки продовжила функціонувати у традиційному режимі, а й постійно залишалася на онлайн-зв'язку зі своїми читачами.

Протягом року бібліотечні фахівці працювали над вирішенням головних завдань, а саме: впорядкування фондів та інформаційне обслуговування освітнього процесу у дистанційному режимі. Для цього використовувалися не тільки напрацьовані методи роботи, а й інноваційні форми комунікації з користувачами.

Не зважаючи на перебування країни у стані війни, головна мета діяльності бібліотеки Сумського національного аграрного університету залишалась незмінною: оперативне і якісне бібліотечне та інформаційне обслуговування користувачів.

Її досягнення забезпечувалося шляхом виконання наступних **завдань**:

- Формування фонду відповідно до інформаційних потреб користувачів та напрямків освітньо-виховного й наукового процесів університету;
- забезпечення доступу користувачів до світових і вітчизняних наукових та освітніх ресурсів; надання безперервного доступу до власних повнотекстових ресурсів, що забезпечують інформаційну підтримку дистанційного навчання;
- забезпечення якісного й оперативного інформаційного обслуговування користувачів бібліотеки шляхом систематичного наповнення довідкового електронного апарату бібліотеки;
- збереження та надання вільного доступу до результатів наукових досліджень науковців шляхом наповнення колекцій електронного репозиторію СНАУ;
- розвиток сервісних послуг для обслуговування користувачів у віддаленому режимі;
- виховання у користувачів медіаграмотності, інформаційної гігієни та навичок самостійного пошуку та культури споживання інформації;
- пропаганда літературних творів вітчизняних та зарубіжних авторів і читання як способу проведення змістовного дозвілля;
- висвітлення діяльності бібліотеки шляхом забезпечення наповнення її web-сайту та сторінок соцмереж;
- методичне керівництво та співпраця з бібліотеками Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області.

Бібліотечні фонди

Станом на 31.12.2023 р. загальний фонд бібліотеки налічує **249 243** примірників документів різних типів.

	К-сть примірників	Відсотки
<i>За видами</i>		
Книг	176137	70,7
неопублікованих документів	286	0,1
періодичних видань	42979	17,2
електронних носіїв із записом	9210	3,7
мережних локальних документів	20262	8,1
<i>За мовами</i>		
державною мовою	190860	76,6
іноземними мовами	58383	23,4
<i>За цільовим призначенням</i>		
наукових	75716	30,4
навчальних	97685	39,2
літературно-художніх видань	6339	2,6

У звітному році співробітниками бібліотеки продовжувалась робота щодо аналізу зношеності документів у бібліотечному фонді. У результаті було здійснено відбір морально застарілих і зношених видань, що були списані з обліку та передані на пункт переробки вторсировини. Таким чином, із загального фонду бібліотеки вибуло 26 904 примірників документів. Окрім цього, до обмінного фонду було передано 3 804 примірники навчальних видань, що не використовуються в освітньому процесі. Всього з бібліотечного фонду протягом звітного року вибуло **30 708** примірників видань.

У той же час, відбувається поступове накопичення бібліотекою мережних локальних документів (всього **20262** прим).

Електронні ресурси

Як і в попередньому році, через військову агресію Росії щодо України освітній процес в університеті протягом навчального року здійснювався переважно у змішаній формі. А тому надання безперервного доступу до повнотекстових навчальних та наукових ресурсів стало одним із основних засобів інформаційного забезпечення учасників освітнього процесу. На сьогодні це залишається однією з головних функцій бібліотеки, адже світові та вітчизняні інформаційні ресурси вкупі з ресурсами власної генерації є тими підвалинами, на яких будується інформаційна підтримка освітнього процесу.

Серед основних вітчизняних інформаційних ресурсів відкритого доступу, якими користуються читачі бібліотеки вже протягом кількох років варто відмітити повнотекстову базу «Наукова періодика України» (формується Національною бібліотекою України ім. В. Вернадського), що забезпечує користувачів періодичними науковими виданнями, «Базу

патентів України», Спеціалізовану БД «Винаходи (корисні моделі) в Україні» Українського інституту інтелектуальної власності (Укрпатент), інші ресурси відкритого доступу, що містять повнотекстові навчальні видання та видання для дозвілля. На сайті бібліотеки розміщені посилання на дані ресурси, що дозволяє зорієнтувати користувачів до їх використання.

Як і у минулі роки, у звітному році бібліотека СНАУ також мала змогу на усіх АРМах надавати доступ користувачам до світових інформаційних ресурсів (*Scopus, ShienseDirect, Research4Life та Web of Science*).

Однак, одним із головних напрямків діяльності бібліотеки залишається створення і наповнення власних (бібліографічних) баз даних. Це – *електронний каталог* (далі – ЕК), що надає інформацію про бібліотечні фонди, а також є основою для їх обслуговування користувачів в автоматизованому режимі. Кількість записів в ЕК на кінець року становить **130 326** записів. Зменшення загального об'єму даного ресурсу відбулося у зв'язку із значним зменшенням самого фонду бібліотеки (відбулося списання з балансу застарілої і зношеної літератури), хоча у звітному році й було створено 2094 записів в ЕК. Протягом року до ЕК користувачі звертались 320 700 разів.

Науковою бібліотекою СНАУ, що є головною бібліотекою Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області, до якого входять бібліотеки відокремлених структурних підрозділів університету (фахових коледжів), вже понад десятиріччя також забезпечується можливість представлення своїх ЕК на платформі каталогу головної бібліотеки і книгозбірням-учасницям. Протягом усього періоду функціонування розподіленого електронного каталогу науковою бібліотекою СНАУ здійснюється адміністрування усіх баз даних та збереження інформації. Бібліотекою також продовжувалася робота з наповнення окремих БД за видами видань, що створені для зручності користувачів: *Картотека авторефератів дисертацій; Картотека дисертацій; Фонд електронних документів* (повнотекстова).

Однією з найбільш перспективних для умов, коли освітній процес частково відбувається дистанційно, є повнотекстова БД *«Електронна бібліотека»*, що на кінець звітного року містить **12 668** записів. І, хоча цей ресурс протягом року поповнився на 888 нових повнотекстових записів, загальний об'єм дещо зменшився за рахунок видалення застарілих за змістом документів.

Надважливим елементом обслуговування користувачів в автоматизованому режимі залишається *БД читачів*. Ця БД дозволяє також здійснювати доступ користувачам до повних текстів електронної бібліотеки. У звітному році було створено **2 651** електронний формуляр користувача.

Сайт бібліотеки

В умовах воєнного стану та переважно дистанційної форми освітнього процесу, коли у студентів і викладачів не завжди є можливість відвідувати

бібліотеку, головним ресурсом, що інформує про діяльність книгозбірні та скеровує користувачів до самостійного використання освітніх ресурсів, залишається web-сайт бібліотеки (<http://library.snau.edu.ua>). Тут представлена актуальна інформація про бібліотеку СНАУ, а також надані лінки на корисні ресурси для наукової й освітньої діяльності (повнотекстові бібліотеки, сайти вітчизняних бібліотек та повнотекстових архівів періодичних видань, світових інформаційних ресурсів тощо). Сайт також пропонує користувачам онлайн-сервіси для самостійного отримання інформації та інформує про власні ресурси книгозбірні та її послуги.

У звітному році співробітниками бібліотеки здійснювалося не тільки наповнення корисною інформацією рубрик і підрубрик сайту, а й проводилося редагування матеріалу, що їх наповнює.

Для ширшого пропагування бібліотечного фонду, надання інформації потенційним користувачам про події і ресурси книгозбірні та збільшення присутності бібліотеки і мережі інтернет використовувались сторінки в соцмережах «*Facebook*» та «*Instagram*». Їх щоденне наповнення цікавою і корисною інформацією, а також можливість неформального спілкування приваблюють студентів та викладачів університету та спонукають до користування бібліотекою.

Електронний репозиторій

Робота над наповненням *Електронного репозиторію СНАУ* (<http://repo.snau.edu.ua>) залишається одним із основних напрямків роботи книгозбірні. Це доволі об'ємна частина діяльності бібліотеки, що однак вартує затраченого часу і зусиль. Адже цей повнотекстовий ресурс відкритого доступу є не тільки засобом для забезпечення відкритості наукової діяльності університету, що сприяє підвищенню престижу та рейтингу науковців й університету загалом у світовому інформаційному просторі, а й додатковим ресурсом для забезпечення навчального процесу.

Протягом звітнього року цей електронний архів поповнився на 1 072 записи і вже налічує **11 042** електронних документи.

Комплектування бібліотечного фонду

Протягом звітнього року до бібліотечного фонду надійшло всього **3 315** прим. видань. Із них за бюджетні кошти придбано 710 прим. на суму 299 881,40 грн., усі інші видання були подаровані бібліотеці користувачами чи передані викладачами.

У звітному році також була оформлена передплата періодичних видань на поточний рік. Однак, варто зауважити, що через військову агресію Росії проти України значна кількість фахових періодичних видань взагалі не була представлена в передплатному каталозі і тому бібліотекою було передплачено лише 42 назви. Ще певна кількість видань припинила випуск паперових версій і приймала передплату на версії в електронному форматі.

Обмінний фонд

Протягом звітнього року до обмінного фонду з основного фонду було передано 3 804 примірники багатопримірникових та невикористовуваних видань. Частина з них (всього 3 761 прим) були передані іншим бібліотекам (книгозбірням відокремлених структурних підрозділів університету). Усі інші видання (всього 368 прим.), переважна більшість яких вже протягом кількох років була незатребуваною іншими бібліотеками, були списані з обліку. Таким чином, протягом звітнього року обмінний фонд нараховував загалом **4 129** примірників, однак станом на кінець року видань в обмінному фонді не залишилось.

Обслуговування користувачів

Не зважаючи ні на які обставини, обслуговування користувачів залишається головним завданням університетської книгозбірні. Звітний рік, в умовах військової агресії, пройшов під слоганом «Бібліотека – твоє безпечне місце в небезпечному світі». На жаль, через часті повітряні тривоги значно скоротився фактичний час, коли відбувалося обслуговування користувачів безпосередньо у бібліотеці.

Бібліотека в своїх структурних підрозділах обслуговує користувачів таких категорій:

- науковці, викладачі - 316
- спеціалісти - 27
- студенти усіх форм навчання - 8205
- інші – 12.

За єдиним реєстраційним обліком кількість користувачів збільшилася (всього **8560**), оскільки у звітному році суттєво збільшилась кількість студентів. Окрім цього, бібліотекою користувалися ще й студенти відокремлених структурних підрозділів університету (коледжів СНАУ). Так, наприклад, у зв'язку з тим, що бібліотека Сумського фахового коледжу СНАУ через відсутність там працівника не функціонувала понад пів року, студенти коледжу мали змогу користуватися ресурсами бібліотеки СНАУ. Читачами стали й слухачі Навчально-практичного центру, що здобувають при університеті виробничі професії.

Відповідно, зросла кількість виданих документів протягом року та склала **365 160** прим.

Обслуговування користувачів здійснювалось на 4 абонементних та 3 читальних залах. На жаль, через дистанційну форму навчання, через що студенти в гуртожитках майже не проживали, а також незаповнену посаду бібліотекаря читальна зала № 2, що знаходиться у гуртожитку, протягом звітнього року не обслуговувала користувачів.

Кількість відвідувань структурних підрозділів та власних електронних ресурсів бібліотеки на кінець року становила **1 048 722**.

Оскільки освітній процес в університеті відбувається за змішаною формою, певна кількість користувачів користувалася лише електронними

ресурсами бібліотеки (дистанційно), а тому час, що вивільнився від їх обслуговування, був використаний співробітниками для впорядкування книжкових фондів.

З метою організації та збереження книжкового фонду проведено інвентаризацію у читальній залі №2. У процесі перевірки фонду співробітники виправляли помилки в облікових документах, здійснювали перевірку на правильність розстановки фонду, виявляли зношені, застарілі за змістом та такі, що потребують ремонту.

Окрім цього, протягом року відбирали в читальних залах та абонементних документи для списання, враховуючи вимоги до якості бібліотечних фондів: зношених, тих, що втратили актуальність, наукову цінність, застарілих та дублетних та згідно з Рекомендацією Міністерства культури та інформаційної політики України, рекомендації Української бібліотечної асоціації.

Співробітниками продовжувалась робота щодо переведення видань з ББК на УДК. Однак робота залишається незавершеною ще на одному з абонементів наукових видань, оскільки це доволі об'ємний вид роботи, а штат відділу недоукомплектований. Робота буде завершена у наступному році.

Як завжди, у звітному році працювали над ліквідацією заборгованості читачами: здійснювали телефонні дзвінки, інформували деканати, подавали списки боржників. Значна увага приділялась роботі із запобігання читацької заборгованості. В роботі використовувались традиційні форми та методи: проведення бесід з першокурсниками про правила користування бібліотекою та відповідальність за збереження книг.

У звітному році бібліотекою СНАУ пропонувалися послуги *МБА* та *ЕДД*. На жаль, лише 1 абонент скористався послугою ЕДД, йому надіслано було 7 сторінок електронних копій.

Культурно-просвітницька робота

Даний напрямок діяльності бібліотеки спрямований на здійснення заходів, пов'язаних зі стимулюванням інтересу до читання з метою формування у студентів визнаних у суспільстві цінностей та поваги до них, виховання гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості, творчого фахівця, національно свідомого громадянина, на популяризацію знань з питань сільськогосподарського виробництва, економіки, права і інших дисциплін що вивчаються в закладі вищої освіти. Однак, у звітному році, коли повітряна тривога оголошується в області до семи разів за добу, і всі змушені кидати роботу і переходити в укриття, виконувати заплановане було надзвичайно складно. При виборі виду масового заходу перевага надавалася малим формам, що передбачали невеликі групи учасників (слухачів) та могли бути проведені онлайн. Це: книжкові виставки та експозиції, бібліографічні огляди, патріотичні діалоги; виставки-інсталяції, виставки-персоналії тощо, які допомогли користувачам ближче познайомитися з книжковими

багатствами нашої книгозбірні, сприяли розкриттю через книгу наукової, історичної та культурної спадщини.

В рамках Державної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року продовжували організацію циклу патріотичних **виставок** «Наша суперсила – ми Українці»:

- «Символ українського спротиву»: патріотична полиця, присвячена Степану Бандері – українському політичному діячу;

- «Микола Міхновський»: викладка книг до 150-ї річниці від дня народження громадського та політичного діяча, борця за незалежність України у ХХ ст.;

- «Павло Скоропадський і Українська Держава»: патріотична виставка до 150-ї річчя від дня народження державного, політичного і військового діяча, гетьмана Української Держави;

- «Євген Коновалець»: виставка присвячена українському політичному діячу;

та організувала наступні **заходи**:

- «Історія героїзму та скорботи»: історична полиця до Дня пам'яті Героїв Крут;

- «Соборність – це єдність і злагода»: ілюстративна виставка до Дня Соборності України;

- «Наші захисники – наша гордість»: година патріотичного спілкування;

- «Вільні творять майбутнє»: патріотичні діалоги до Дня Гідності та Свободи;

- «Символіка України через портал часу»: ілюстративна виставка до Дня Конституції України;

- «Величне свято гідного народу»: святкова виставка до Дня Української державності;

- «Пам'ять героїв стукає в наші серця»: патріотичні діалоги до Дня Героїв Небесної сотні.

Європейська стратегія України була одним із пріоритетних напрямків роботи по вихованню підростаючого покоління. Увазі користувачів представили:

- «В Європу – з Україною в серці»: підбірка видань до Дня народження Європейського Союзу;

- «І кожна мова неповторна»: викладка до Європейського дня мов;

- «Мандруємо з письменниками країнами Європи»: підбірка художніх творів до Дня Європи.

90-им роковинам Голодомору 1932-1933 років в Україні присвятили наступні заходи:

- «Землі моєї скорботні роки»: виставка-пам'ять;
- «Біль і жах Голодомору»: огляд літератури.

Популяризували і **красознавчі матеріали** :

- «Сумщина в літописі Незалежної України»: постійно-діюча книжкова виставка.

Бібліотека разом з усією Україною долучилася до популяризації творчості **авторів-ювілярів 2023 року** та подавала інформацію на сайт бібліотеки та сторінки у соціальних мережах. Були організовані виставки-персоналії та полицки:

- «Слово і доля Миколи Хвильового»: до 130-ї річниці від дня народження Миколи Хвильового, українського письменника;
- «Я ще вернуся! Гарячим вітром...»: книжкова підбірка до 145-ї річниці від дня народження Олександра Олеся, українського поета, драматурга;
- «Сила літературного слова»: до 160-ї річниці від дня народження О. Кобилянської, української письменниці, громадської діячки;
- «Народе мій, до тебе я ще верну»: до 125-ї річниці від дня народження Василя Стуса;
- «Дорогами життя і творчості»: до 125-ї річниці від дня народження Еріха Марії Ремарка, німецького письменника.

Щодо пропаганди художніх творів, то у пріоритеті згідно зі стратегією розвитку читання на період до 2032 року «**Читання як життєва стратегія**» були проекти: «Національний тиждень читання»:

- «Зимові історії з книжкової шафи»: виставка художніх творів;
- «Присипані снігом сторінки»: підбірка книг для зимового читання;
- «Весняна палітра книг»: полиця художніх творів;
- «З книгою – в літо»: книги для літнього відпочинку;
- «Літературні мелодії осені»: виставка художніх творів;
- «Детективна заметіль»: книжкова виставка одного жанру;
- «Лови момент! Новинки художніх творів»: викладка нових надходжень;
- «Літературні шедеври на великому екрані»: виставка художніх творів до Всесвітнього дня письменника;
- «Крилате слово – от моя стріла»: виставка-інсталяція до Всесвітнього дня поезії;
- «Не відставай від моди – читай»: виставка популярних творів;
- «Найкраща книга моєї відпустки»: викладка видань;
- «Володарі слів та літер»: вільні бесіди про прочитані книги біля книжкових виставок;

- *«Бібліотекар радить прочитати»*: бесіди, обміни враженнями від прочитаного.

Також проводилась низка заходів, направлена на виконання **Концепції Державної цільової національно-культурної програми** забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року, що надзвичайно актуально, та **100-річчя із часу політики «українізації»** - заходів на підтримку української мови (1923):

- *«Душа народу бринить у слові»*: виставка до Міжнародного дня рідної мови;

- *«Ну що б, здавалося слова...»*: літературна поличка;

- *«Духовне свято слова»*: перегляд до Дня слов'янської писемності та культури;

- *«Багато мов – багато можливостей»*: виставка-рекомендація до Європейського дня мов;

- *«Пелюсткова краса української мови»*: ілюстративна виставка до Дня української писемності та мови.

Велику увагу приділяли і рекламі книг для забезпечення навчального процесу:

- *«Паразитологія та інвазійні хвороби»*: перегляд літератури;

- *«Ветеринарна медицина – галузь науки та практичних знань»*: виставка-перегляд;

- *«Новинки для будівельної галузі»*: викладка нових надходжень;

- *«Інновації в сільському господарстві – потреба сьогодення»*: огляд літератури;

- *«Органічне землеробство за кордоном та в Україні»*: книжкова виставка;

- *«Раціональна агротехніка та прогресивні технології»*: виставка-порада;

- *«Захищене і здорове покоління»*: виставка-рекомендація до Всесвітнього дня охорони праці;

- *«Фестиваль науки»*: викладка-видань до Дня науки;

- *«Кондитер – чарівник смаків і ароматів»*: перегляд до дня кондитера;

- *«Архітектурний альманах»*: виставка-інформація до Дня архітектури;

- *«Техніка на полях – урожай в коморі»*: підбірка видань;

- *«Бухгалтерський облік в сучасних умовах господарювання»*: перегляд до Дня бухгалтера;

- *«Будівництво: в майбутнє через інновації»*: огляд до дня будівельника;

- «Золоті медові соти»: виставка-інсталяція до Дня пасічника;
- «Український ліс: збережемо і примножимо»: виставка до Дня працівників лісу;
- «З новими підручниками – до нових знань»: виставка-запрошення до Дня знань;
- «Туризм – реалії та перспективи»: перегляд літератури до Дня туризму;
- «Захисту просять тварини»: викладка видань до Всесвітнього дня захисту тварин;
- «Якісні продукти – здорова людина».

Виставки прикрашали різноманітними айстоперами: вишитими рушниками, українськими хустками, композиціями з квітів тощо.

Оглядита бесіди біля книжкових виставок та тематичних полиць користувались особливою увагою, бо були актуальні, інформували користувачів про нові надходження, популяризували видання різної тематики.

Інформацію про заходи розміщували на сайті бібліотеки та на сторінках у соціальних мережах.

Також у звітному році організували викладки та перегляди літератури до наукових конференцій, круглих столів, інших наукових заходів, що проводилися в університеті.

Систематично оновлювалась постійно-діюча інформаційна виставка «*Барвіста палітра періодики*», де виставляли новинки.

При обслуговуванні читачів стало правилом використовувати не тільки напрацьовані позиції, а й постійно запроваджувати різні інновації, стан справ в країні змусив шукати можливості комунікації з користувачами, звернути увагу на важливість власної присутності в Інтернет-просторі щоб задовольнити інформаційні потреби віртуального користувача. Це й інформування користувачів про нові надходження, про ювілейні дати письменників, про знаменні і пам'ятні дати, про літературні цікавинки. Бібліотекарі постійно залишаються на онлайн-зв'язку зі своїми користувачами і в інтерактивному режимі продовжували спілкуватися на надавати допомогу по телефону, електронною поштою, на сторінках в соцмережах.

Віртуальні виставки

На жаль, у звітному році вдалося створити лише 1 віртуальну виставку про нові надходження до бібліотечного фонду, ознайомитися з якою можна на сайті бібліотеки. Причиною цього стала необхідність проводити значний об'єм робіт щодо впорядкування та редакції електронних ресурсів та наповнення повнотекстових баз даних. І все це обмеженим штатом працівників (оскільки 2 бібліотекарі перебувають у довготривалій відпустці за кордоном).

Довідково-інформаційне обслуговування

Одним з найважливіших напрямків діяльності бібліотеки ВНЗ традиційно вважається бібліографічна робота. Адже від того наскільки ефективно вона організована залежить успішне вирішення головного завдання бібліотеки університету – інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу.

У зв'язку з тим, що весь звітний рік переважаюча більшість користувачів (як викладачів, так і студентів) працювали і навчалися дистанційно та за змішаною формою, робота бібліотеки у даному напрямку була дещо переформатована. Оскільки відбулося зменшення кількості фактичних відвідувань підрозділів бібліотеки, зменшилась і кількість виконаних довідок (всього **352**, з них – 138 тематичних). В автоматизованому режимі – виконано 213 довідок. При кожному виконанні довідок користувачі отримували консультації щодо самостійного користування електронними ресурсами бібліотеки та методики здійснення пошуку.

Протягом року до бібліотеки надходили звернення як он-лайн, так і оф-лайн з приводу визначення індексів УДК до статей, дисертацій, наукових тем. Загалом було заіндексовано *126* документів.

Оскільки викладачі університету більшу частину часу року працювали дистанційно, важливою частиною роботи бібліотеки було оперативне інформаційне забезпечення науковців. Для цього в інформаційно-бібліографічному відділі постійно діє інформаційно-сервісна служба «Бібліотека - науковцям», яка працює з науковцями у системі ДЗК/ВПІ. Кількість абонентів та тем залишається незмінною уже декілька років (кількість абонентів/тем ДЗК – *5/10*, кількість абонентів/тем ВПІ – *100/150*). Для орієнтування на інформаційні потреби науковців систематично вивчаються тематичні плани наукових досліджень кожної кафедри. Повідомлення науковцям надсилаються електронною поштою. Тематика повідомлень – відповідно до їхніх навчальних та наукових планів. Всього надіслано **1 267** повідомлень. Це вдвічі більше, ніж у минулому році.

Інформаційно-бібліографічний відділ налагодив тісні контакти з кафедрами університету. І зміцненню таких зв'язків сприяє традиційна форма довідково-бібліографічного обслуговування «*День бібліотеки на кафедрі*». Але з вимушених обставин у цьому році вдалося провести лише **4** такі заходи. І для того, щоб охопити інформацією про роботу бібліотеки всі факультети університету, були організовані зустрічі з колективами факультетів та вченими радами факультетів. Таких заходів було **8**. Під час їх проведення обговорювалися питання поточного книгозабезпечення та придбання нових книг, передплати періодичних видань, надавалась інформація про бібліотечні послуги та електронні ресурси бібліотеки. Також були враховані побажання викладачів для покращення співпраці з бібліотекою.

«*День фахівця*» для слухачів Центру підвищення кваліфікації, перепідготовки, удосконалення керівних працівників і спеціалістів був

проведений он-лайн на платформі Zoom. У ході його проведення для слухачів була організована лекція-інструктаж з користування електронними ресурсами бібліотеки та надана можливість користуватися базою «Електронна бібліотека».

Також для аспірантів I курсу навчання був проведений традиційний «День аспіранта». Здобувачі наукового ступеня були запрошені до бібліотеки, для них була організована виставка-перегляд. Зацікавленим надавались консультації про послуги та електронні ресурси бібліотеки та університетський репозитарій.

У наш час дуже актуальною є проблема дотримання цінностей академічної доброчесності та відкритих наукових практик, а також виявлення типових прикладів недоброчесної поведінки в українських закладах вищої освіти. Тому у Сумському НАУ у жовтні був проведений «Тиждень академічної доброчесності», в якому взяла участь і бібліотека. Науковцям СНАУ була розіслана інформація про рубрику «Академічна доброчесність», що розміщена на сторінці бібліотеки. Також завідувачка ІБВ взяла участь у зустрічі на платформі Zoom зі студентами та викладачами університету, де проінформувала слухачів про роль бібліотеки в підтримці академічних стандартів та презентувала інформаційну сторінку бібліотеки «Академічна доброчесність».

Проводячи інформаційно-бібліографічну роботу, не варто забувати й про те, що користувачам необхідна різнопланова інформація. І це стосується не тільки напрямків освітнього процесу і тематики наукових пошуків. А тому співробітниками бібліотеки систематично проводиться робота з інформування про історію, літературу, краєзнавство тощо. Цікава й корисна інформація з періодичних видань та мережі поширюється на сайті бібліотеки та сторінках соцмереж.

Бібліографічні покажчики

Важливою складовою бібліографічної роботи є підготовка і укладання бібліографічних посібників. За звітний рік було завершено підготовку лише 1 біобібліографічного покажчика: «**Ясинок Микола Михайлович**», що вже розміщений на сайті бібліотеки в рубриці «Видання бібліотеки» та в репозитарії університету. На жаль, не вдалося завершити ще один запланований біобібліографічний покажчик у зв'язку з довготривалою відпусткою співробітника.

Щоквартально укладається «Бюлетень нових надходжень до бібліотеки СНАУ». У звітному році на сайті було опубліковано 4 випуски. Також для користувачів-науковців за їх запитом було складено 22 тематичних списки літератури.

Формування інформаційної культури користувачів

Під гаслом «Від інформаційної культури – до якості освіти» у вересні-жовтні були проведені заняття з інформаційної культури студентів зі студентами I курсу усіх факультетів. Усі заняття пройшли в конференц-залі бібліотеки з демонстрацією на великому екрані електронних ресурсів

бібліотеки та правил і можливостей пошуку інформації. Після кожного заняття студенти мали можливість записатися до бібліотеки. Всього було проведено 28 занять.

Також, на прохання кураторів, з окремими групами відбулися додаткові онлайн-заняття на платформі Zoom.

Науково-дослідна робота та науково-методична робота

У звітному році працівники бібліотеки брали участь у наукових онлайн-заходах:

- *Онлайн-семінарі «Зроблено в Україні: деякі новації у роботі АБІС ІРБІС»* (1 травня 2023 р.);
- *Науково-практичному семінарі з міжнародною участю «Оцифрування архівних, музейних, бібліотечних фондів задля збереження культурної спадщини України»* (8 червня 2023 р.);
- *Міжнародній конференції-марафоні «Культурна дипломатія бібліотеки»* (18-19 жовтня 2023 р.);
- *Майстер-класі «Штучний інтелект в бібліотечній практиці»* (7 грудня 2023 р.);
- *науково-практичній конференції «Бібліотеки і суспільство: рух в часі та просторі»* (24-25 жовтня 2023 р.)
- *VIII Міжнародній конференції «University Library at a new stage of social communications development»* (5-6 жовтня 2023 р.);
- *науково-практичній конференції «Бібліотечна справа в сучасних інформаційно-комунікативних процесах»* (липень 2023 р.).

Як уже зазначалося вище, у звітному році співробітником інформаційно-бібліографічного відділу продовжена робота над дослідженням з біографістики науковців СНАУ, наслідком якого є наповнення фонду біобібліографічних покажчиків серії «Біобібліографія вчених Сумського НАУ», підготований 1 покажчик. Укладання таких покажчиків сприяє створенню інформаційної бази для досліджень історії науки, поширення знань, збереження для наступних поколінь відомостей про представників наукової еліти СНАУ.

У бібліотеці давно назріло питання правильності формування фонду періодичних видань. Протягом останніх років спостерігається й зниження показників їх використання, тому у звітному році було вирішено провести анкетування серед науково-педагогічних працівників щодо користування періодичними виданнями. Можливостями Google-форми була розроблена анкета «Актуальність використання інформації з періодичних видань науковцями СНАУ» та розіслана викладачам на електронні адреси. Всього опитано 152 респонденти.

Метою дослідження було вивчення стану, проблем та визначення перспектив наповнення фонду періодичних видань, адже періодичні видання є важливим джерелом оперативного інформування науковців про результати

наукових досліджень, про події і факти в різних галузях сільського господарства та промисловості. Вони становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, бо наукова журнальна періодика дає глибокий аналіз проблематики.

Фонд періодичних видань бібліотеки СНАУ комплектується згідно з інформаційними запитами наших користувачів та з потребами освітнього процесу в університеті. Всі опитані погодилися з тим, що журнали потрібні для навчальної та наукової діяльності користувачів і вони повинні бути у бібліотеці. Однак переважна більшість науково-педагогічних працівників надає перевагу використанню періодичних видань в електронному форматі (74,1%). Аналіз анкетування показав, що у пошуках потрібної інформації користувачі звертаються не лише до нашої електронної бібліотеки, але і до мережі Інтернет (94,4%). Також науковці вказали назви журналів, які б вони хотіли читати у бібліотеці.

Виходячи з даних опитування та плануючи подальшу роботу бібліотеки в цьому напрямку, можна зробити висновок, що потрібно в більшій кількості передплачувати електронні версії періодичних видань, що задовольняють інформаційні потреби наших користувачів.

Науково-методична робота бібліотеки

Відповідно до «Положення про об'єднання сільськогосподарських бібліотек Автономної Республіки Крим та областей України» (Мінагрополітики України, 2002 р.) Наукова бібліотека Сумського НАУ є головною бібліотекою та методичним центром Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області. До складу об'єднання входять бібліотеки Глухівського агротехнічного, Сумського, Роменського, Путивльського, Охтирського та Маловисторопського фахових коледжів, що входять в структуру Сумського НАУ, а також науково-дослідних установ області. На жаль, вже протягом кількох років поспіль з бібліотеками науково-дослідних установ області сільськогосподарського напрямку втрачено зв'язок, оскільки там відсутні посади бібліотекарів.

Як і в попередні роки, у звітному році фахівцями головної бібліотеки надавалась уся необхідна методична допомога бібліотекам об'єднання. Це були переважно консультації (телефоном та електронною поштою) з питань організації бібліотечної справи, придбання літератури шляхом тендерних закупівель, зберігання фонду, наповнення та використання баз даних для забезпечення освітнього процесу тощо. Також співробітникам, що працюють лише перший рік на відповідальних посадах, надана можливість ознайомитися з нормативними документами, що регламентують діяльність і напрямки роботи бібліотек, надані зразки необхідної документації.

На жаль, через енергетичну кризу і неспівпадіння графіків відключень у січні звітного року не вдалося провести традиційну щорічну нараду *«Діяльність сільськогосподарських бібліотек Територіального методичного об'єднання в умовах воєнного стану у 2022 р.: основні проблеми та шляхи їх*

подолання», обговорення аналізу діяльності бібліотек довелося здійснити у телефонному режимі.

Інші спільні заходи були проведені онлайн (на платформі Zoom):

- *Практичний семінар «Інформаційні потреби науково-педагогічних працівників та нові тенденції бібліографічного інформування» (листопад);*
- *Нарада-тренінг «Звітність у бібліотеці закладу освіти» (грудень).*

Вже кілька років поспіль немає можливості здійснити виїзд до бібліотек об'єднання з метою ознайомлення з їх роботою.

Та, не зважаючи на всі перешкоди, діяльність головної бібліотеки об'єднання та книгозбірень-учасниць систематично висвітлювалась на сайтах (web-сторінках) бібліотек та коледжів. Майже всі бібліотеки регулярно висвітлюють бібліотечні події в соцмережі Facebook. На сайті книгозбірні СНАУ робота бібліотек коледжів представлена у рубриці «Бібліотусовка», підрубрика «Територіальне методичне об'єднання сільськогосподарських бібліотек» (<https://library.snau.edu.ua/teritorialne-metodichne-obyednannya-silskogospodarski-x-bibliotek-sumskoї-oblasti/>).

У звітному році директор бібліотеки Комликова Г.І. на запрошення організаторів взяла участь у святковому засіданні вченої ради Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, присвяченому Всеукраїнському дню бібліотек, де отримала подяку НААН, оскільки робота колективу бібліотеки визнана кращою за підсумками діяльності у 2022 р. серед аграрних бібліотек закладів освіти III-IV р.а. з бібліотечно-інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу.

Матеріально-технічна база.

У звітному році матеріально-технічна база бібліотеки не зазнала суттєвих змін. Площа бібліотеки станом на 31.12.2023 р. становить **977,0 м²**. (площа для обслуговування користувачів - 57,2 м²). Кількість посадкових місць в читальних залах - **270**.

Основне приміщення бібліотеки розташоване на двох поверхах одного з навчальних корпусів, також функціонують філії бібліотеки в навчальних корпусах: абонемент № 2, абонемент № 3 та читальна зала № 3. Як уже зазначалося раніше, протягом року з об'єктивних причин не функціонувала читальна зала № 2 (в гуртожитку).

Приміщення бібліотеки не постраждали від воєнних дій і знаходяться у задовільному стані, капітального ремонту не потребують. На жаль, у звітному році знову не вдалося завершити розпочате оновлення матеріально-технічної бази бібліотеки, ініційоване адміністрацією університету (а саме - зали, що заплановано переобладнати під open-space): придбання стільців, монітора та ремонтні роботи перенесені на подальший період.

У той же час, роботи щодо впорядкування фондів і вивільнення їх від баласту застарілої і зношеної літератури дозволили збільшити можливості для влаштування додаткових місць для роботи користувачів з літературою безпосередньо у фонді.

Дещо зменшилася загальна кількість комп'ютерної техніки (на кінець звітнього року – **16**), оскільки були списані застарілі моделі. Із загальної кількості комп'ютерів 7 – це АРМ читачів, що забезпечують доступ до електронного каталогу бібліотеки СНАУ, електронної бібліотеки, електронного репозиторію, міжнародних науко-метричних баз, інших інтернет-ресурсів. На перший погляд може здаватися, що така кількість АРМ є замалою для бібліотеки ЗВО, однак варто враховувати, що сучасна молодь стовідсотково має власні гаджети, де можна зберегти інформацію і переглянути її пізніше, у вільний час, а тому користується бібліотечною технікою набагато рідше.

Усі підрозділи бібліотеки оснащені комп'ютерами, підключеними до мережі інтернет та у всіх приміщеннях є вільний доступ до бездротового інтернету Wi-Fi. Кількість офісної техніки у бібліотеці залишилась незмінною.

Персонал бібліотеки

Майже весь звітний рік колективу бібліотеки довелося працювати без двох співробітниць, що перебувають в евакуації за кордоном. На кінець року також залишаються вакантними дві посади. Таким чином, на кінець 2023 р. в штаті бібліотеки перебувало 11 співробітників (замість необхідних 13-ти), фактично виконували роботу 9 чол.

Усі працівники бібліотеки мають фахову освіту, з них 12 – 2-й рівень, магістерський (2 співробітники мають спеціальну початкову вищу (молодший бакалавр) і одна з них додатково вищу нефарову (сільськогосподарська)). Два співробітники бібліотеки мають 3-й рівень освіти і науковий ступінь кандидата наук.

Колектив бібліотеки досвідчений: стаж роботи за спеціальністю у всіх співробітників – понад 20 років, у т.ч. в даній бібліотеці. За віковим складом штат бібліотеки – 41-60 років.

У звітному році два співробітники бібліотеки Сумського НАУ пройшли курси підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників при ННСГБ у дистанційному режимі. Потребують підвищення кваліфікації ще 4 працівники бібліотеки.

Протягом року співробітники бібліотеки використовували всі можливості для самоосвіти, вивчали досвід роботи інших бібліотек, брали участь в онлайн-конференціях, прослухали вебінари:

- *вебінар «Як знайти якісну освітню та наукову інформацію для своїх досліджень»*, який провела НТБ КПІ ім. Сікорського;
- *науково-методичний семінар «Актуалізація та збереження бібліотечних фондів: виклики сьогодення»* (24.03.2023 р., Державна науково-технічна бібліотека України);
- *науково-практична конференція «Бібліотеки і суспільство: рух в часі та просторі»* (24-25.10.2023 р., Наукова бібліотека ХНМУ);

- науково-практична конференція «Бібліотечна справа в сучасних інформаційно-комунікативних процесах» (липень 2023 р., НУ «Острозька академія»).

За високий професіоналізм, вагомий внесок в розвиток бібліотечної справи, творчий підхід до виконання своїх службових обов'язків до Всеукраїнського дня бібліотек відзначено Подякою ректора було двох співробітників бібліотеки: завідувача відділу обслуговування та книгозбереження Кравченко Любов Олексіївну та завідувача інформаційно-бібліографічного відділу – Петрову Людмилу Дмитрівну. Директор бібліотеки Комликова Г.І. отримала подяку НААН за професійну майстерність з бібліотечно-інформаційного супроводження наукового забезпечення вітчизняного агропромислового комплексу та формування електронного галузевого ресурсу й національної галузевої бібліографії.

Працівники бібліотеки, як і всі українці долучалися до збору матеріалу для виготовлення окопних свічок, допомагали переселенцям, волонтерам, донатили на ЗСУ.

Основні відносні середньостатистичні величини

Не зважаючи на те, що освітній процес в університеті проводиться у змішаній формі, а отже частина учасників освітнього процесу користувалася бібліотекою лише у віддаленому режимі, у звітному році вдалося досягти таких показників:

- читаність – 42,6
- обертаність – 1,5
- книгозабезпеченість – 29,1
- відвідуваність – 122,5.

Нове в роботі бібліотеки

- Завдяки проведенню значної роботи щодо впорядкування фондів і вивільнення їх від баласту застарілої і зношеної літератури з'явилася можливість влаштування додаткових місць для роботи користувачів з літературою безпосередньо у фонді абонементу наукових видань, де науково-педагогічні працівники матимуть змогу працювати з літературою, що відсутня в читальних залах і яка потрібна їм лише незначний період часу (довідники, словники, атласи тощо);

- Бібліотекою розпочато поступове накопичення мережних локальних документів (всього **20262** прим).

Директор бібліотеки

Галина КОМЛИКОВА